

Голас Радзімы

№ 40 (1922)
3 кастрычніка 1985 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

У Міхаіла і Лідзіі КАПЦЕРАВЫХ — адзінаццаць дзяцей. Аўтару здымка не ўдалося ў будні дзень застаць іх разам. Затое ў выхадныя і святы збіраецца ўся сям'я і вялізны дом у вёсцы Калінаўка напаяняецца гоманам, смехам, песнямі. Муж і жонка Капцеравы — работнікі саўгаса імя Чарняхоўскага Дубровенскага раёна на Віцебшчыне: ён — механізатар, яна — учотчыца. За трыццаць год адданай працы ўрад Савецкай краіны не раз узнагароджаў Міхаіла Капцерава ордэнамі і медалямі. У 1976 годзе яму было прысвоена высокае званне Героя Сацыялістычнай Працы. Узнагароды Лідзіі Капцеравай — медалі «Маці-геранія» ўсіх трох ступеняў. Звычайная сям'я... Шчаслівая сям'я!
Фота С. КРЫЦКАГА.

падзеі · людзі · факты

падзеі · людзі · факты

падзеі · людзі · факты

М. РЫЖКОЎ—СТАРШЫНЯ САВЕТА МІНІСТРАЎ СССР

27 верасня ў Крамлі пад старшынствам А. Грамыкі адбылося чарговае пасяджэнне Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР.

На пасяджэнні была разгледжана заява, з якой звярнуўся ў ЦК КПСС Старшыня Савета Міністраў Мікалай Ціханаў аб пераводзе яго на пенсію па стану здароўя.

Абмеркаваўшы гэту заяву, Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР адначасна буйны ўклад М. Ціханава ў справу кіравання эканамічным і сацыяльна-культурным развіццём краіны, яго вялікія заслугі перад партыяй і дзяржавай. Было прынята рашэнне задаволіць просьбу М. Ціханава аб вызваленні яго ад абавязкаў Старшыні Савета Міністраў СССР.

Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР разгледзеў пытанне аб назначэнні Старшыні Савета Міністраў СССР. З прапановай па гэтым пытанні выступіў Генеральны сакратар ЦК КПСС, член Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР М. С. Гарбачоў. Па даручэнню Палітбюро ЦК КПСС ён унёс прапанову аб назначэнні М. Рыжкова Старшынёй Савета Міністраў СССР.

Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР аднадушна падтрымаў гэту прапанову і прыняў рашэнне назначыць М. Рыжкова Старшынёй Савета Міністраў СССР.

Мікалай Іванавіч Рыжкоў—рускі, член КПСС, нарадзіўся ў 1929 годзе. Закончыў Уральскі політэхнічны інстытут імя Кірава.

Працаваў зменным майстрам, начальнікам пралёта, цэха, галоўным зваршчыкам, намеснікам дырэктара, галоўным інжынерам, дырэктарам уральскага завода цяжкага машынабудавання, а затым стаў генеральным дырэктарам вытворчага аб'яднання «Уралмаш».

У 1975 годзе назначаны першым намеснікам міністра цяжкага і транспартнага машынабудавання. Пасля—першым намеснікам старшыні Дзяржплана СССР.

М. Рыжкоў выбраны сакратаром ЦК КПСС у 1982 годзе. Адначасова ён з'яўляўся загадчыкам Эканамічнага аддзела ЦК КПСС. У 1985 годзе М. Рыжкоў выбраны членам Палітбюро ЦК КПСС.

За заслугі перад Радзімай М. І. Рыжкоў узнагароджан двума ордэнамі Леніна, ордэнам Кастрычніцкай Рэвалюцыі, двума ордэнамі Працоўнага Чырвонага Сцяга і медалямі.

КАСМІЧНЫЯ ДАСЛЕДАВАННІ

ВЯРНУЛІСЯ НА ЗЯМЛЮ

26 верасня 1985 года ў 13 гадзін 52 минуты маскоўскага часу пасля выканання намечанай праграмы сумесных даследаванняў і эксперыментаў касманаўты Уладзімір Джанібекаў і Георгій Грэчка на караблі «Саюз Т-13» вярнуліся на Зямлю. Работу на борце палатуемага комплексу «Салют-7»—«Саюз Т-14» працягваюць Уладзімір Васюцін, Віктар Савіных і Аляксандр Волкаў.

На Зямлю дастаўлены матэрыялы даследаванняў і эксперыментаў, выкананых за час працяглага палёту Уладзімірам Джанібекавым і Віктарам Савіных, а таксама экіпажам з пяці касманаўтаў у перыяд сумеснай работы. Атрыманая інфармацыя знойдзе прымяненне ў інтарэсах развіцця навукі і розных галін народнай гаспадаркі.

Чацвёртая працяглая экспедыцыя на «Салюце-7» пачалася 8 чэрвеня 1985 года пасля паспяхова праведзенай экіпажам карабля «Саюз Т-13» стыкоўкі са станцыяй. У ходзе далейшага палёту Уладзімір Джанібекаў і Віктар Савіных аднавілі працаздольнасць станцыі, праявіўшы пры гэтым мужнасць і высокае прафесіянальнае майстэрства.

Касманаўты выканалі шырокую праграму навукова-тэхнічных даследаванняў, ажыццявілі выхад у адкрыты космас і зманіравалі дадатковыя сонечныя батарэі.

Упершыню праведзена частковая змена экіпажа, што забяспечвае няспынную эксплуатацыю палатуемага касмічнага комплексу на працягу доўгага часу і істотна павышае эфектыўнасць яго выкарыстання ў інтарэсах навукі і народнай гаспадаркі.

Прэзідыум Вярхоўнага Савета СССР узнагародзіў за паспяховае выкананне касмічных палётаў двойчы Герояў Савецкага Саюза лётчыкаў-касманаўтаў СССР Уладзіміра Джанібекава і Георгія Грэчку ордэнамі Леніна.

НА СЕСІИ МАГАТЭ

ВЫСТУПЛЕННЕ БЕЛАРУСКАГА ВУЧОНАГА

На XXIX сесіі Генеральнай канферэнцыі Міжнароднага агенцтва па атамнай энергіі (МАГАТЭ) у сталіцы Аўстрыі Вене выступіў кіраўнік дэлегацыі Беларускай ССР член-карэспандэнт Акадэміі навук БССР Л. Калыхан.

Гэтая сесія, сказаў ён, праходзіць неўзабаве пасля таго, як народы свету ўрачыста адзначылі 40-годдзе Вялікай Перамогі над фашызмам і нацызмам у другой сусветнай вайне. Сё-

лета адзначаецца таксама 40-гадовы юбілей Арганізацыі Аб'яднаных Нацый, створанай у выніку гэтай перамогі. Гэтыя падзеі зноў прымушаюць задумацца над тым, якой магутнай сілай з'яўляецца саюз краін і народаў, што аб'ядналіся ў імя справядлівых, высакародных мэт, прадыхтаных імкненнем выратаваць чалавечую цывілізацыю.

Усведамляючы сваю адказнасць за лёс міру, Савецкі Саюз настойліва шукае спосабы разарваць ганебнае кола гонкі ўзбраенняў, забяспечыць паварот да ўзаемнага супрацоўніцтва і дасягнення дагаворанасці паміж СССР і ЗША па важнейшых міжнародных праблемах. Наглядным прыкладам можа служыць уведзены з 6 жніўня гэтага года аднабаковы савецкі мараторый на любыя ядзерныя выбухі, а таксама заклік да ЗША зрабіць гэтак жа і аднавіць перагаворы аб поўнай забароне ядзерных выпрабаванняў.

Прадпрымаемы Савецкім Саюзам, іншымі сацыялістычнымі дзяржавамі дзейні накраваны на вырашэнне важнейшай праблемы ядзернага веку—ці стане энергія атома служыць задавальненню ўсё ўзрастаючых патрэбнасцей сацыяльна-эканамічнага развіцця чалавецтва або ператворыць планету ў безжыццёвую пустыню. Адаказную ролю ў вырашэнні гэтай праблемы трэба будзе адыграць агенцтву па атамнай энергіі.

Кіраўнік дэлегацыі БССР раскажаў аб выкарыстанні атамнай энергіі і выпраменьванняў у некаторых галінах народнай гаспадаркі, навукі і ахове здароўя рэспублікі. Ён адначасна таксама, што вынікі некаторых даследаванняў метады іх правядзення могуць быць выкарыстаны ў рабоце МАГАТЭ, а таксама могуць стаць перадумовай для супрацоўніцтва ў розных галінах навукі.

ГОСЦІ З-ЗА МЯЖЫ

ДЭЛЕГАЦЫЯ З ЧЭХАСЛАВАКІ

У Гомельскай вобласці пабывала дэлегацыя Паўднёва-Чэшскай вобласці на чале з сакратаром абкома КПЧ Францішкам Чамекам. У яе складзе— намеснік старшыні Паўднёва-Чэшскага камітэта Нацыянальнага фронту Ян Яхім і дырэктар народнага прадпрыемства «Паземні стаўбы» Яраслаў Ганзлік.

У абкоме КПБ адбылася гутарка з паўднёвачэшскімі сябрамі. У ходзе гутаркі абмеркаваны магчымасці паглыблення і развіцця супрацоўніцтва паміж прадпрыемствамі Гомельскай і Паўднёва-Чэшскай абласцей у вытворчай кааперацыі.

Госці з братняй краіны пабывалі на Гомельскім домабудаўнічым камбінаце, аб'яднанні «Гомельпрамбуд», Інстытуце «Гомельграмадзянпраект», у новых мікрараёнах, азнаёміліся з працай, бытам і адпачынкам будаўнікоў, славутымі мясцінамі абласнога цэнтара.

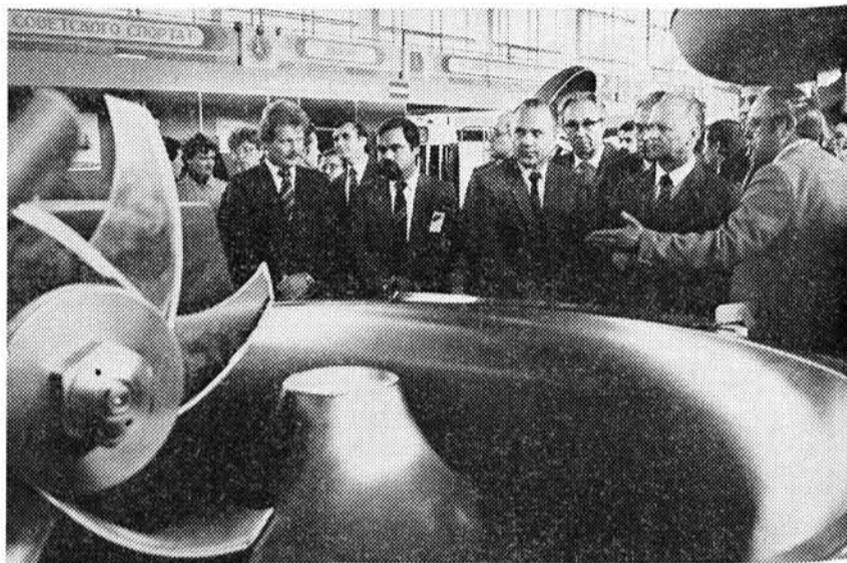
ВЫСТАЎКІ

ПРЫСВЕЧАНА ЮБІЛЕЮ ААН

Вялікай папулярнасцю ва ўсім свеце карыстаецца друкаваная прадукцыя, якая выдаецца ААН. Штогод гэта самая прадстаўнічая з міжнародных арганізацый выпускае 500 назваў кніг па розных галінах ведаў. Аб гэтым расказвае выстаўка, якая адкрылася ў Мінску ў Доме кнігі. Яе экспазіцыя прысвечана знамянальнай даце— 40-годдзю Арганізацыі Аб'яднаных Нацый.

На стэндах прадстаўлена каля 200 выданняў. Увагу наведвальнікаў прыцягвае літаратура па эканоміцы, міжнароднаму праву, статыстыцы. У шматлікіх даследаваннях, штогадовых бюлетэнях, даведніках, буклетах вя-

«МЕХАГРАПРОМ-85»

Міжнародная спецыялізаваная выстаўка «Мехаграпром-85» завяршылася 2 кастрычніка ў Мінску. Сучаснае тэхналагічнае абсталяванне для мясной і малочнай прамысловасці на ёй дэманстравалі 12 фірм з Аўстрыі, Даніі, Італіі, Нідэрландаў, ФРГ, Швейцарыі, Швецыі. Многія прадстаўнікі гэтых фірм прыязджалі ў сталіцу нашай рэспублікі другі раз. Падобная выстаўка адбылася тут шэсць гадоў назад. НА ЗДЫМКУ: савецкія і замежныя спецыялісты знамяцца з экспанатамі выстаўкі.

КОРМ ДЛЯ ЖЫВЁЛЫ

МАЗЫРСКІ БЯЛОК

Датэрмінова асвоены праектныя магутнасці другога пускавога комплексу Мазырскага завода кармавых дражджэй. Яго датчыкі зафіксавалі нарматыўную выпрацоўку, якая разлічана на 90 тысяч тон высокакажыўных кармавоў у год.

Тона гэтай прадукцыі, насычанай бялком, вітамінамі, амінакіслотамі, эканоміць каля шасці тон збожжжа, дае дадатковую прыбаўку— 800 кілаграмаў свініны і паўтары тоны мяса птушкі ў жывой вазе. На прадпрыемстве зманіравана самае сучаснае абсталяванне. Сістэма кіравання ўсімі тэхналагічнымі працэсамі поўнасцю аўтаматызавана. Гэта дазваляе практычна без адходаў перапрацоўваць парфіны ў каштоўныя кармавыя дабаўкі.

Будаўнікі цяпер нарошчваюць тэмпы работ. Сёлета будзе здадзены ў эксплуатацыю трэці пусковы комплекс на 60 тысяч тон пажыўнай прадукцыі.

СЕЛЬСКІЯ НАВІНЫ

Сотні сельскіх гаспадарак Беларусі займаюцца авечкагадоўляй. Гэтая галіна дае аўчыну, смушак, воўну—сыравіну для лёгкай прамысловасці і харчовыя прадукты: бараніну, лой, малако. Разводзяць авечак ва ўсіх абласцях рэспублікі. На гэтым здымку вы бачыце стада авечак саўгаса імя Смалычкова Быхаўскага раёна Магілёўскай вобласці.

лікае месца ўдзелена ўкладу савецкіх дэлегацый, у тым ліку і дэлегацыі БССР, у развіццё раўнапраўнага і ўзаемавыгаднага гандлёва-эканамічнага і навукова-тэхнічнага супрацоўніцтва паміж дзяржавамі, у справу барацьбы за мір і міжнародную бяспеку. Прадстаўлены тут і кнігі, выпушчаныя ў вядучых беларускіх выдавецтвах, а таксама работы мастакоў-плакатыстаў рэспублікі.

На адкрыцці выстаўкі выступіў супрацоўнік выдавецкага аддзела сакратарыята ААН А. Брык. Ён раскажаў аб плённай дзейнасці буйнейшай міжнароднай арганізацыі, адзначыў, што падобная экспазіцыя арганізавана ўпершыню, і прыемна, што адбылося гэтая менавіта ў Беларусі—рэспубліцы, якая з'яўляецца адной з заснавальніц Арганізацыі Аб'яднаных Нацый.

Па выхадных днях у розных раёнах Мінска ажываюць маляўнічыя куткі, якія прыцягваюць жыхароў горада. Гэта гароднінныя базары, створаныя аграпрамысловым аб'яднаннем па гародніннай прадукцыі «Волма». Чаго толькі тут не сустрэнеш! Крамяныя яблыкі, чырво-

ныя памідоры, фіялетавыя баклажаны, белабокія кабачкі, паласатыя кавуны, жоўтыя дыні, пышныя качаны каларовай капуста так і просяцца ў сумкі да гаспадынь... Больш за 550 тон гародніны, фруктаў і бульбы рэалізуе штодзённа насельніцтву Мін-

ска аграпрамаб'яднанне «Волма». Шчодрый дары восені паступаюць таксама ў беларускую сталіцу з растуўскіх бахчаў поўдня Расіі, з садоў Малдавіі, з гароднінных плантацый Украіны і, вядома, з усіх куткоў нашай рэспублікі. А неўзабаве мінчан запрасіць тра-

дыцыйны кірмаш «Залатая восень». **НА ЗДЫМКАХ:** гароднінны базар у Мінску; багаты асартымент гародніны і фруктаў прапаноўвае пакупнікам прадавец аднаго са сталічных магазінаў Галіна НАГІБОВІЧ.

Фота А. ТАЛОЧКІ.

АЎТАРЫТЭТ ПАРТЫЙНАЙ АРГАНІЗАЦЫІ УНІВЕРСІТЭТА

ПА АБОДВА БАКІ КАФЕДРЫ

Якія пытанні вырашае партыйная арганізацыя вышэйшай навучальнай установы? Журналісту Вячаславу ХАДАСОЎСКАМУ расказалі пра гэта ў Беларускай дзяржаўнай універсітэце імя У. І. Леніна, дзе працуе і вучыцца больш за паўтары тысячы камуністаў. З трыма з іх ён пазнаёміўся.

ЭКЗАМЕН ПА ГАЛОЎНАЙ ДЫСЦЫПЛІНЕ (Анатоль ЛІСОК, студэнт)

Калі пяць гадоў назад Анатоль Лісок стаў студэнтам першага курса юрыдычнага факультэта, ён ужо грунтоўна знаў тое, што прынята называць жыццёвым вопытам. Пасля школы служыў у Савецкай Арміі. Вярнуўшыся дамоў, у Слуцк, пайшоў працаваць слесарам на мясцовы аўтакампанат. Яшчэ праз год паступіў на падрыхтоўчае аддзяленне універсітэта. Паспяхова скончыўшы яго і здаўшы экзамены, стаў студэнтам юрыдычнага факультэта.

У Камуністычную партыю Анатоль Лісок уступіў, калі служыў у арміі. У часы студэнцтва ў яго анкетце з'явіўся яшчэ адзін запіс: выбраны партгрупоргам курсу.

Анатоль расказвае, што на яго курсе дваццаць чатыры студэнты-камуністы. Гэта больш, чым на любым іншым факультэце (усяго ў партыйнай арганізацыі універсітэта 306 студэнтаў).

Ці ёсць перавагі ў студэнтаў-партыйцаў перад беспартыйнымі аднакурснікамі? «Ніякіх, — адказвае Анатоль, — акрамя таго, што студэнт-камуніст трэба думаць не толькі пра свае праблемы, але і клапаціцца пра іншых».

У тым, што гэта не проста фраза, я пераканаўся ў першую ж нашу сустрэчу. Партгрупорга застаў у апусцелай пасля лекцый аўдыторыі за даволі незвычайным заняткам. З дапамогай калькулятара ён «аблічваў» стосік запісаных нейкімі лічбамі бланкаў.

Падводжу вынікі апытання грамадскай думкі сярод сваіх аднакурснікаў, — растлумачыў Анатоль. — Справа ў тым, што адзін час ад студэнтаў (з розных факультэтаў) сталі паступаць заўвагі адносна якасці выкладання грамадскіх дысцыплін. Тое-сёе ўстарэла ў метадыцы лекцый, недастаткова хутка абнаўляецца матэрыял, семінарскай заняткі праходзілі без жывога абмену думкамі. Та-

ды гэтае пытанне абмяркоўвалі на пасяджэнні парткома універсітэта; грамадскія ж навукі — не толькі спецыяльныя веды, але і сродак выхавання. Распаўсюдзілі анкету, у якіх студэнты далі ацэнку кожнаму выкладчыку, выказалі свае пажаданні. З вынікамі азнаёмілі загадчыкаў кафедраў, прапанаваўшы прыняць меры. Цяпер, праз год, паўтараем апытанне, каб высветліць, якія адбыліся змены.

— Якія ж вывады студэнтаў?

— Большасць адказваюць, што заняткі сталі цікавейшымі, іх тэмы лепш увязваюцца з сучаснымі праблемамі грамадскага жыцця ў краіне і за мяжой.

— Рэдкі выпадак: студэнты далі ўрок выкладчыкам...

— Чаму рэдкі? Прамы абавязак партыйнай арганізацыі — уплываць на вучэбны працэс. А хто лепш за нас ведае выкладчыкаў?

— Але студэнткае жыццё — не толькі вучоба...

— Па традыцыі праблемамі быту і адпачынку больш займаюцца прафсаюзныя камітэты і органы студэнцкага самакіравання. Каб вырашыць найбольш складаныя з іх, даводзіцца падключацца і партыйнай арганізацыі. Узьць, напрыклад, студэнцкія сем'і, якіх у нас апошнім часам усё больш. Але вольнае жыццё для іх ва ўніверсітэце дагэтуль не было: не прадугледзілі сродкаў на будаўніцтва. Тады па прапанове камуністаў партыйны камітэт звярнуўся да кіраўніцтва іншых вышэйшых навучальных устаноў Мінска, каб пабудаваць такі інтэрнат «у складчыну».

Ініцыятыву падтрымаў гарадскі камітэт партый, і ў бюджэт унеслі карэктывы. Цяпер будаўніцтва трынаццаціпавярховага інтэрната ў стадыі праектавання.

Цікаўлюся ў Анатоля, ці не пераширае выкананне партыйных даручэнняў яго ўласнай вучобе?

— Вольнага часу, вядома, стала менш, — адказвае ён. — Даводзіцца вучыцца па тры-чатыры гадзіны да самаго сярэдняга. Гэтую дысцыпліну не асвойш на падручніках, хоць экзамен па ёй даваецца здаваць усё жыццё.

ЯКАЯ СЁННЯ МОЛАДЗЬ (Аляксандр КАЗУЛІН, аспірант)

Работа ў камсамоле — яго партыйнае даручэнне. Больш дакладна, прызванне. Аляксандр, што называецца, выраш з камсамола як асоба. Яшчэ студэнтам механіка-ма-

тэматычнага факультэта не раз выбіраўся камсоргам курсу. Студэнцтва тым і запамінаецца, што навокал многа сяброў. А побач з Аляксандрам заўсёды аказваліся не проста сябры — аднадумцы. З імі летам 1978 года ён арганізаваў першы ў рэспубліцы студэнцкі атрад, які працаваў бясплатна. Два гады ўсе летнія месяцы студэнты праводзілі ў далёкай Пскоўскай вобласці, будавалі сваімі сіламі ў вёсцы Чарнушкі помнік Герою Савецкага Саюзу Аляксандру Матросаву. Цяпер на месцы гібель саўдзата, які закрыў сабою ў час атакі фашысцкі дзот, стаіць велічная стэла з барэльефам Матросова. Шэфства над памятнымі месцамі былых баць сталі з таго часу пастаянай справай камсамольцаў універсітэта.

У апошні год студэнцтва Аляксандр Казулін стаў членам партыі. А ў хуткім часе ўзначаліў дзесяцітысячную камсамольскую арганізацыю універсітэта.

— Іншы раз кажуць, што моладзь сёння не такая актыўная, як учора, — гаворыць Аляксандр. — Не згодны. Абсалютна беспадстаўнае меркаванне. Вось толькі адзін факт. Шэсць год назад у нас было ўсяго два студэнцкія атрады, якія працавалі бясплатна, сёння — 12. Іх удзельнікі працавалі ў дзіцячых дамах, на будоўлях, а заробленыя грошы пералічылі ў Фонд міру, у адрас Чырвонага Крыжа. Ініцыятыва ж гэта добраахвотная.

НАВОШТА ПАРТКОМУ ПЛАЗМАТРОН (Міхаіл ДЗЯМЧУК, выкладчык)

На сцяне кабінета сакратара парткома універсітэта — спісана мудрагелістымі формуламі вучнёўская дошка. Партыйным лідэрам Міхаіл Дзімчук выбраны два гады назад, і хоць абавязкаў на новай пасадзе не злічыць, з навуковай працай не расстаецца. Выкрайвае для яе, акрамя вечароў, кожную вольную хвіліну. А кола інтарэсаў трыццацідзевяцігадовага доктара фізіка-матэматычных навук проста зайздроснае. Тут вывучэнне тэамацічных «чорных дзірак» у космасе і даследаванні хуткапрацякаючых ядзерных працэсаў, паўправаднікова электроніка і лазеры. Да таго ж загадвае кафедрай аўтаматызацыі навуковых даследаванняў.

Ці спатрэбіліся яму гэтыя веды, калі стаў партыйным сакратаром?

— Галоўнае, безумоўна, арганізатарскія навыкі, — гаворыць Міхаіл Дзімчук. — Але не абісьціся і без спецыяльных ведаў. Сёння асноўная задача для вышэйшых навучальных устаноў — павышэнне якасці падрыхтоўкі спецыялістаў. А універсітэт — гэта перш за ўсё школа навуковых кадраў. На адзінаццаці факультэтах БДУ — больш за сто навуковых кафедр. Ёсць два даследчыя інстытуты, спецыяльнае канструктарскае бюро з доследнай вытворчасцю. Каля 80 працэнтаў студэнтаў, акрамя вучобы, займаюцца навуковай работай. І ўсё ж, прыйшоўшы на самастойную працу ў навукова-даследчы інстытут, нашы выпускнікі спачатку аказваюцца ў ролі вучняў. Чаму? Відаць, «жывая» навука развіваецца хутчэй, чым змяняюцца формы навучання. Абмеркавалі гэтую праблему на адной з партыйных канферэнцый. Выразылі стварыць некалькі вучэбна-навуковых лабараторыяў на базе нашых інстытутаў. Студэнты ў іх будуць праводзіць не якія-небудзь пазнавальныя доследы, а разам з вучонымі працаваць над практычнымі задачамі. Цяпер займаюцца гэтай справай як сакратар парткома і фізік-эксперыментатар.

— Чаму гэтую работу ўзначаліў партком, а не рэктарат?

— Рэктарат забяспечыў матэрыяльны бок. Выдзеліў унікальныя плазматроны, лазерныя спектрометры, камп'ютэры, іншае дарагое абсталяванне. Але самае складанае было зрабіць уплыў на псіхалогію людзей. Далёка не кожны вучоны ахвотна згодзіцца пусціць у сваю творчую лабараторыю навічка: пераширае справе, патрабуе дадатковага часу. Трэба было растлумачыць неабходнасць гэтага, камуністам падаць асабісты прыклад. А гэта функцыі партыйнай арганізацыі. У такіх выпадках, дарэчы, вельмі дапамагае наша сацыялагічная служба. Перад любімымі важнымі акцыямі абавязкова праводзім апытанні студэнтаў, выкладчыкаў.

— А ці ацэньвалі калі-небудзь такім чынам працу самага парткома?

— Пытанні аб дзейнасці парткома ёсць, практычна, у кожнай анкетце. Вядома, бываюць і крытычныя заўвагі. Але самая дарагая ацэнка — тое, што да нас ідуць людзі. За дапамогай, парадай, дзеяцтва планамі... Нам давяраюць, значыць, працуем не дарэмна.

ПІСЬМЫ ЗБЛІЗКУ ЦЯПЛО ЖАНОЧАГА СЭРЦА

Вёска Навасёлкі, што ў Магілёўскім раёне, размясцілася на ўзгорках. Хаты тут усё больш новыя, некаторыя — дзіва-церамы. Высокія ганкі, прасторныя святліцы і ўсюды — на ліштвах, на сценах верандаў і хат — уюцца драўляныя карункі. Першым майстрам на ўсю акругу лічыўся Анісім Астапенка. Няма яго ў жывых, але хаты, пабудаваныя ім, радуць і сёння прыгажосцю ўзораў...

Неўзабаве пасля вайны да былога франтавіка Анісіма Астапенкі прыйшла бяда: памерла жонка. Засталося чацвёра дзяцей. Старэйшаму, Ваню, ішоў дванаццаты год, малодшаму, Васільку, споўнілася толькі некалькі месяцаў.

— Як будзеш жыць, Анісім? — уздыхалі пры сустрэчах аднавяскоўцы. І раілі: — Адаў бы ты іх у дзіцячы дом. Дзяржава дагледзіць...

Анісім дзякаваў за парады, але нікуды дзяцей не аддаваў. Стараўся сам, як мог. А потым прывёў у дом гаспадыню. Была яна маладая дзіцястройная. З-пад чорных вейкаў струменілася гарачае святло карых вачэй.

Суседзі здзіўляліся: такая прыгожая ды маладая, навошта ёй «пасаг» адно менш другога? Ды яе, такую прыгажуню, кожны замуж возьме. І няўцяям было жанчынам, што Каця і пайшла за Анісіма якраз з-за дзяцей: шкада іх было. Сустрэлася выпадкова з Анісімам у сваякоў, даведалася пра дзяцей-сірот. Сама расла без бацькі, маці — памерлі яны, калі была зусім маленькай...

З прыходам Каці хата Астапенкі, здавалася, пасвятлела. Шчырая дабрыва, мацярынская пільна адрэлі дзіцячыя сэрцы. Васілёк першым назваў яе «мамай». Мамай яна стала для ўсіх дзяцей.

Анісім днямі не бываў дома — працаваў. Вёска адбудовалася — выходзіла з вогненніх зямлянак. А Кацярына паспявала і дома, і ў калгасе.

У згодзе жылі Анісім з Кацярынай. Усё вырашалі разам, разам і дзяцей гадалі, ставілі на ногі. А іх прыбавілася і стала трынаццаць! Ёсць ганарыліся бацькам і маці, якіх павяжаюць людзі. Анісіма Кузьміча — як рэдкага ўмельца, Кацярыну Андрэўну — як старанную працаўніцу ў жывёлагадоўлі. Упраўляцца па дому і на ферме ёй дапамагалі дзеці. Ім можна было даверыць усё...

— Шчасце, калі дзяцей многа ў сям'і, — лічыць Кацярына Андрэўна. — Нам жыццё далі бацькі, мы — сваім дзецям. Так і трымаецца свет. Я маладым часта кажу: не трэба бацяцца заводзіць многа дзяцей. Хлеба ўсім хопіць, калі працаваць. Ды і дзяржава клапаціцца пра мнагадзетныя сем'і.

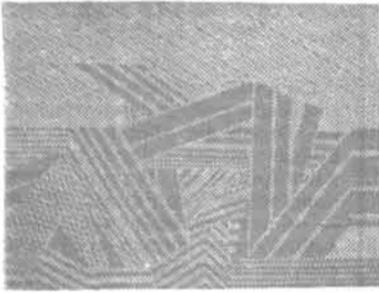
...Выраслі дзеці, разляцеліся з роднага гнязда. Ёсць сярод іх шахцёры, шафёры, слесары, хлебарэкі, механізатары, будаўнікі. Вось колькі карысных грамадстваў людзей выйшла з адной сям'і! Калі яны збіраюцца разам з унукамі, якіх пакуль дзевятнаццаць, здаецца, нібы вялікае свята прыходзіць у гэтую сялянскую хату. Шум, гоман, вяселле. У цэнтры ўвагі яна, Кацярына Андрэўна, — Маці.

— Дзеці купілі мне халадзільнік, пральную машыну, мэблю і шмат яшчэ чаго, толькі, кажуць, жывы даўжэй! — смеяцца яна. — Да сябе ўвесь час клічуць. А я без Навасёлкаў не магу...

Іван ПЕХЦЕРАЎ.

Выданні «Голасу Радзімы»

А. СЕМЕНОВА

ПРАВДА
О ВЕЛИКОЙ
ПОБЕДЕ

Сорок гадоў назад закончылася адна з самых жорсткіх і кровапралітных войнаў на зямлі — другая сусветная. Разгром фашысцкай Германіі і яе сатэлітаў быў дасягнуты дзякуючы агульным намаганням дзяржаў і народаў усёй антыгітлераўскай кааліцыі. Баявыя дзеянні саюзных армій у Афрыцы, у басейне Ціхага акіяна і ў Еўропе ўнеслі вялікі ўклад у дасягненне Перамогі. Аднак самай высокай цаной аплатаў яе савецкі народ — 20 мільёнаў жыццяў. Кожную мінуту вайны мы стравалі 9 чалавек, кожную гадзіну — 587, кожны дзень — 14 000. 3 пяці чалавек, загінуўшых у гады другой сусветнай вайны, два былі савецкія грамадзяне. У той час рашаючая роля Савецкага Саюза ў разгроме фашызму высока ацэньвалася нашымі саюзнікамі па антыгітлераўскай кааліцыі. Выступаючы на лонданскаму радыё 26 сакавіка 1944 года, У. Чэрчыль гаварыў: «...брытанскі народ і народ Амерыкі поўныя шчырага захаплення трыумфальнымі перамогамі рускіх армій... Захопнікі-гуны не толькі былі выгнаны з зямляў, якія яны спустошылі, але дзякуючы галоўным чынам доблесці рускіх, іх палкаводчаму майстарству, з германскай арміі былі выпушчаны кішкі». Былы дзяржаўны сакратар ЗША Стэцініус пісаў у той час, што, калі б Савецкі Саюз не змог утрымаць свой фронт, у немцаў склалася б магчымасць захапіць Вялікабрытанію. Яны маглі б таксама авалодаць Афрыкай, і тады ім удалася б стварыць свой плацдарм у Лацінскай Амерыцы.

Аднак сёння, наперакор ісціне, большасць буржуазных гісторыкаў ЗША і Англіі ў сваіх работах прыніжаюць, адмаўляюць і фальсіфікуюць рашаючы ўклад Савецкага Саюза ў разгром фашысцкіх агрэсараў.

«Вывучэнне на працягу вялікага адрэзку часу гістарычнай літаратуры, якая выйшла за пасляваенныя гады ў буйнейшых капіталістычных краінах, дазваляе зрабіць вывад, што ў большасці апублікаваных кніг падзеі, вынікі і ўрокі вайны вытлумачаюцца на шкоду

сацыялізму, высокаму аўтарытэту Савецкага Саюза і яго гераічнаму народу», — піша А. Сямёнава ў кніжцы «Праўда пра Вялікую Перамогу», якая нядаўна выйшла ў «Бібліятэцы «Голасу Радзімы». Аўтар адзначае далей, што ў краінах Захаду рэакцыйная гісторыяграфія займае пануючае становішча.

Крытычнаму аналізу яе поглядаў на гісторыю другой сусветнай вайны, выкрываючы фальсіфікатаў, якія імкнуцца прыпісаць рашаючую ролю ў разгроме фашызму ЗША і Вялікабрытаніі, і прысвечана брашура. Аўтар расказвае пра некаторыя важнейшыя падзеі другой сусветнай вайны, якія адбыліся на Усходнім фронце. А. Сямёнава адзначае, што разгром нямецка-фашысцкай арміі пад Масквой паклаў пачатак карэннаму павароту ў Вялікай Айчыннай і другой сусветнай вайне ў цэлым. Разгром фашысцкіх войск пад Сталінградам стаў важнейшым, рашаючым стратэгічным фактарам, які вызначыў агульнае змяненне міжнароднага становішча на карысць краін антыгітлераўскай кааліцыі. Такімі ж буйнейшымі падзеямі другой сусветнай вайны ў 1943 годзе была бітва на Курскай дузе, летам 1944 года — беларуская наступальная аперацыя пад кодавай назвай «Баграціён». Рашаючы ўдар па германскаму фашызму быў нанесены Савецкай Арміяй у ходзе Берлінскай аперацыі, якая не толькі знішчыла гітлераўскія войскі, але і сарвала планы фашысцкага рэйха, накіраваныя на тое, каб выклікаць раскол у радах антыфашысцкай кааліцыі, дабіцца сепаратнай капітуляцыі перад заходнімі саюзнікамі і працягнуць вайну супраць СССР.

Фальсіфікацыя і прыніжэнне ролі савецкага партызанскага руху з'яўляецца часткай «псіхалагічнай вайны», якая вядзецца сёння імперыялістамі супраць сацыялістычных краін, супраць нацыянальна-вызваленчых сіл і рухаў. У кніжцы «Праўда пра Вялікую Перамогу» пераканаўча даводзіцца, што партызанская барацьба ў тыле гітлераўскіх войск была састаўной часткай свяшчэннай барацьбы савецкага народа за вызваленне сваёй Радзімы ад захопнікаў. Яна насіла ўсенародны, масавы характар. Арганізацыю і кіраўніцтва партызанскім рухам ажыццяўляла Камуністычная партыя.

Прайшло чатыры дзесяцігоддзі, як скончылася вайна, а мы ўсё звяртаемся да яе трагічных і гераічных падзей, вывучаем вопыт мінулага, які павінна ўлічваць чалавечтва ў сваіх далейшых дзеяннях, каб на зямлі не ўспыхнуў новы пажар — атамны, які прывядзе да ўсеагульнай катастрофы.

Д. БАБАК.

Сёлета ў першы дзень заняткаў — 2 верасня — ва ўсіх школах рэспублікі прайшлі ўрокі Міру. Настаўнікі, ветэраны вайны і працы, іншыя вядомыя людзі расказвалі вучням пра страшэнныя гады Вялікай Айчыннай, пра трылогі сэнсяшніх дзён, каб дзеці ні на хвіліну не забывалі: як гэта дорага — мір! Пяцікласнікі мінскай СШ № 28 праслухалі ўрок у музеі юнага партызана Вялікай Айчыннай піянера-героя Марата Казея, які вяла яго сястра, заслужаны настаўнік БССР, Герой Сацыялістычнай Працы Арыядна Казей.

НА ЗДЫМКУ: Арыядна КАЗЕЙ з вучнямі СШ № 28 горада Мінска.

Фота У. ВІТЧАНКІ.

ЦЕНТРАЛЬНЫЙ ОРГАН

МЕЖГОСУДАРСТВЕННОЙ ДИПЛОМАТИИ И СОТРУДНИЧЕСТВА

В ИНТЕРЕСАХ ЧЕЛОВЕЧЕСТВА

24 октября 1945 года вступил в силу Устав Организации Объединенных Наций. Эта уникальная организация в международных отношениях, в которую входит сейчас 159 государств с различным общественным строем, родилась после второй мировой войны из союза стран и народов, боровшихся против германского фашизма и японского милитаризма. Она воплотила мечту людей об избавлении от войн, создала механизм сотрудничества во имя этой благородной цели.

ЧЕРЕЗ СОРОК ЛЕТ

40 лет назад Устав ООН закрепил основополагающие принципы международного права и нормальных отношений между странами. За прошедшие десятилетия ООН способствовала широкому обсуждению и решению целого ряда важных международных проблем. Она стала также центральным правотворческим органом: в ней самой или под ее эгидой разработан целый ряд актов, способствовавших прогрессивному развитию международного права. Конкретными примерами могут служить принятые Генеральной Ассамблеей Декларация о предоставлении независимости колониальным странам и народам, Декларация принципов международного права, касающихся дружественных отношений и сотрудничества государств в соответствии с Уставом ООН, определение агрессии, Декларация об углублении и упрочении разрядки международной напряженности, решения Совета Безопасности о применении отдельных санкций в отношении южнородезийского режима, работа по подготовке конвенций, регулирующих вопросы морского и космического права. И хотя в деятельности ООН было немало просчетов и даже ошибок, от которых она не свободна и в наши дни, бесспорен факт: Организация внесла определенный конкретный вклад в то, что за истекшее сорокалетие мир был избавлен от бедствий глобальной военной катастрофы.

Современные международные отношения отличаются чрезвычайным многообразием. Послевоенный мир пережил огромные и беспрецедентные по своей глубине изменения, которые отразились и на ООН. В результате краха колониальной системы многократно увеличилось число суверенных государств, что сделало политическую карту современного мира многоликой. На современные международные отношения наложили свой отпечаток и такие проблемы, которых не знала история. Главная из них — борьба за предотвращение ядерной войны, возникновение которой означало бы гибель человечества. Исключительно важны и другие глобальные проблемы, требующие для своего решения общих усилий всех стран на всех уровнях — межгосударственном и неправительственном.

Сам характер международных отношений современности предопределяет объективную потребность в существовании такого центрального органа многосторонней дипломатии и сотрудничества, как ООН, прежде всего в целях сохранения и упрочения мира на планете. От предотвращения ядерной войны зависит решение всех без исключения других проблем, включая перестройку международных экономических отношений. Провозглашенная в первых же строках Устава ООН необходимость избавить грядущие поколения от бедствий войны, составляющая смысл существования Организации, полностью сохраняет свое значение, и уже это определяет жизненность Организации в будущем.

Принимая в марте этого года в Москве генерального секретаря ООН Переса де Куэльяра, руководитель советских коммунистов Михаил Горбачев подтвердил неизменность поддержки Советским Союзом усилий, направленных на повышение роли ООН в обеспечении международного мира и безопасности, и главное, на прекращение гонки вооружений, прежде всего ядерных, и недопущение ее распространения на космос.

Опыт истекших десятилетий показал, что только упорные, настойчивые поиски согласованных решений в соответствии с Уставом ООН смогут дать ощутимые положительные результаты. Другой реальной перспективой перед ней не существует. Критика недостаточной эффективности ООН должна быть направлена не против Устава ООН, а против тех, кто нарушает его и отказывается выполнять решения Организации, подвергает сомнению обязательный характер решений Совета Безопасности.

НЕГАТИВНЫЕ ТЕНДЕНЦИИ

Миротворительные инициативы Советского Союза и других социалистических стран, направленные на обуздание гонки вооружений и достижение практических шагов в сторону реального разоружения, игра-

ют ключевую роль в усилиях сообщества наций по оздоровлению международного климата и устранению угрозы ядерной войны. Такой вывод содержится в докладе генерального секретаря ООН «Предотвращение ядерной войны», распространенном в штаб-квартире международного сообщества накануне 40-й сессии Генеральной Ассамблеи ООН. Советский Союз уверен, говорится в документе, что существуют все возможности для того, чтобы не допустить сползания в ядерную пропасть. Для этого необходимо прежде всего предотвратить милитаризацию космоса, остановить гонку вооружений, привести политику ядерных держав в соответствие с реальностями ядерно-космического века.

Однако этому курсу СССР и других социалистических стран противостоят позиция США. Она эволюционировала по сравнению с периодом «холодной войны», когда Соединенные Штаты обладали абсолютным большинством послушных им голосов. Теперь США и их союзники все чаще оказываются в ничтожном меньшинстве при решении вопросов в Ассамблее. Доклад представительства США при ООН в марте 1984 года констатировал: на одной из последних сессий Генеральной Ассамблеи позиция СССР была поддержана в 80 процентах случаев, а США — в 20, причем США оказались единственной крупной страной, которая подверглась критике на сессии.

На 37-й сессии Генеральной Ассамблеи США были единственной страной, проголосовавшей против резолюции, призывающей заключить договор о запрещении всех испытаний ядерного оружия, против резолюции о предотвращении гонки вооружений в космическом пространстве, против резолюции, призывающей СССР и США завершить двусторонние переговоры по химическому оружию.

Многие факты свидетельствуют о том, что Вашингтон сейчас ведет наступление против ООН. Оттуда раздаются угрозы вплоть до ухода США из Организации и требований об ее ликвидации. Эти угрозы уже подкрепляются мерами, направленными на лишение американской помощи тех государств, которые голосуют в ООН против американских интересов. Конгресс США принял соответствующий закон. Финансовые «кары» предприняты против некоторых развивающихся стран, занявших неугодную США позицию.

Особенное недовольство США вызывают усилия миротворческих стран использовать ООН для продвижения вперед дела разоружения, для установления нового международного экономического порядка, для решения многих глобальных проблем, а также критика в ООН Израиля, Чили, ЮАР.

ООН — не единственная организация, по которой США ведут огонь. По сообщениям печати, на приезд взято 96 международных организаций, в которые входят Соединенные Штаты. Американские компьютеры фиксируют каждый их шаг в отношении США.

Однако шантаж, размахивание дубинкой и раньше не всегда приносили успех, тем меньше шансов на успех у этой политики сейчас. Опыт ООН показывает, что в тех случаях, когда ее члены действовали согласованно и ответственно, возможности, заложенные в ее Уставе, приводили к положительным результатам в интересах всего человечества.

Сегодня и в будущем одной из важнейших задач ООН закономерно будет оставаться всемерное содействие практическому решению проблемы ограничения гонки вооружений и разоружения, достижению новых конкретных результатов в этих чрезвычайно сложных и трудных вопросах, прежде всего в связи с задачей недопущения гонки вооружений в космосе. Стремясь помочь их решению, Советский Союз выступил на юбилейной сессии Генеральной Ассамблеи с инициативой о международном сотрудничестве в мирном освоении космического пространства в условиях его немилитаризации. От прогресса в решении этих проблем будет зависеть авторитет и престиж ООН в предстоящие годы.

Григорий МОРОЗОВ,
доктор юридических наук, профессор.
(АПН).

ПАВАЖАННЯ ЧЫТАЧЫ!

Сёлета спаўняецца 40 год Арганізацыі Аб'яднаных Нацый, якая нарадзілася ў выніку разгрому цёмных сіл фашызму і мілітарызму ў другой сусветнай вайне. Галоўнай задачай гэтай міжнароднай арганізацыі з'яўляецца падтрыманне і ўмацаванне міру і

міжнароднай бяспекі і развіццё супрацоўніцтва паміж дзяржавамі. З першых дзён існавання ААН яе членам з'яўляецца наша рэспубліка — Беларуская ССР. У сувязі з 40-годдзем утварэння ААН наша газета звяртаецца да вас з пытаннямі, якія тычацца гісторыі яе стварэння і дзейнасці. Спадзяёмся, што вы прымеце актыўны ўдзел у гэтай віктарыне.

ААН — НАДЗЕЯ СВЕТУ

1. Кім і калі была ўпершыню прапанавана назва «Аб'яднаныя Нацыі»?
 2. Назавіце асноўныя моманты гісторыі стварэння ААН. Чаму менавіта 24 кастрычніка адзначаецца штогод як Дзень Аб'яднаных Нацый?
 3. Якія дзяржавы сталі першымі членамі ААН? Колькі членаў налічвае гэтая арганізацыя ў сучасны момант? Якая дзяржава і калі была прынята ў ААН апошняй?
 4. Якія галоўныя органы ААН? Якія іх функцыі?
 5. Што вы ведаеце пра дзейнасць ЮНЕСКО?
 6. Пры якіх арганізацыях сістэмы ААН мае свае пастаянныя прадстаўніцтвы Беларуская ССР?
 7. Толькі ў 1985 годзе БССР прыняла ўдзел у 153 міжнародных канферэнцыях, сесіях і нарадах, вядзе актыўную работу па ажыццяўленню задач міралюбівай ленинскай знешняй палітыкі, якая вышэй за ўсё ставіць інтарэсы захавання і ўмацавання міру, зацвярджэнне правоў усіх народаў на свабоднае і незалежнае развіццё.
- Назавіце рэзалюцыі ААН па гэтых праблемах, ініцыятывах ці сааўтарам якіх выступала Беларуская ССР.
8. Якія кангрэсы і сімпозіумы ААН і ЮНЕСКО праводзіліся ў сталіцы нашай рэспублікі?
 9. У Нью-Йорку пачынае сваю работу чарговая сесія Генеральнай Асамблеі ААН. З якімі новымі мірнымі ініцыятывамі выступае на ёй Савецкі Саюз?

Прыняць удзел у віктарыне могуць усе чытачы газеты. Адказы можна прысылаць на любой еўрапейскай мове.

Для пераможцаў заснаваны наступныя прызы:

За 1-е, 2-е і 3-е месцы — каштоўныя сувеніры.

5 заахвочальных прызоў — кнігі і грампластінкі.

БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА».

Адказы на пытанні віктарыны прысылайце да канца 1985 года па аднаму з наступных адрасоў:

г. Мінск, вул. Захарова, 23.
Беларускае таварыства «Радзіма».

г. Мінск, Ленінскі праспект, 44.

Рэдакцыя газеты «Голас Радзімы».

РЕДАКЦЫЯ ГАЗЕТЫ «ГОЛАС РАДЗІМЫ».

УВАЖАЕМЫЕ ЧИТАТЕЛИ!

В нынешнем году исполняется 40 лет Организации Объединенных Наций, родившейся в результате разгрома темных сил фашизма и милитаризма во второй мировой войне. Главной задачей этой международной организации является поддержание и укрепление мира и международной безо-

пасности и развитие сотрудничества между государствами. С первых дней существования ООН ее членом является наша республика — Белорусская ССР. В связи с 40-летием образования ООН наша газета обращается к вам с вопросами, касающимися истории ее создания и деятельности. Надеемся, что вы примете активное участие в этой викторине.

ООН — НАДЕЖДА МИРА

1. Кем и когда было впервые предложено название «Объединенные Нации»?
 2. Назовите основные моменты истории создания ООН. Почему именно 24 октября отмечается ежегодно как День Объединенных Наций?
 3. Какие государства стали первыми членами ООН? Сколько членов насчитывает эта организация в настоящее время? Какое государство и когда было принято в ООН последним?
 4. Какие главные органы ООН? Каковы их функции?
 5. Что вы знаете о деятельности ЮНЕСКО?
 6. При каких организациях системы ООН имеет свои постоянные представительства Белорусская ССР?
 7. Только в 1985 году БССР приняла участие в 153 международных конференциях, сессиях и совещаниях, ведет активную работу по претворению в жизнь задач миролюбивой ленинской внешней политики, которая превышает всего ставит интересы сохранения и упрочения мира, утверждение прав всех народов на свободное и независимое развитие.
- Назовите резолюции ООН по этим проблемам, инициатором или соавтором которых выступала Белорусская ССР.
8. Какие конгрессы и симпозиумы ООН и ЮНЕСКО проводились в столице нашей республики?
 9. В Нью-Йорке начинает свою работу очередная сессия Генеральной Ассамблеи ООН. С какими новыми мирными инициативами выступает на ней Советский Союз?

Принять участие в викторине могут все читатели газеты. Ответы можно присылать на любом европейском языке.

Для победителей учреждены следующие призы:

За 1-е, 2-е, и 3-е места — ценные сувениры.

5 поощрительных призов — книги и грампластинки.

БЕЛОРУССКОЕ ОБЩЕСТВО «РАДЗІМА».

Ответы на вопросы викторины присылайте до конца 1985 года по одному из следующих адресов:

г. Минск, ул. Захарова, 23.
Белорусское общество «Радзіма».

г. Минск, Ленинский проспект, 44.

Редакция газеты «Голас Радзімы».

РЕДАКЦИЯ ГАЗЕТЫ «ГОЛАС РАДЗІМЫ».

пішуць землякі

ШТО НЕПАКОЎЦЬ І ХВАЛЮЕ

Даўно збіраўся напісаць вам, дарагія сябры. У «Голасе Радзімы» часта чытаю артыкулы аб наведванні землякамі з-за мяжы роднай Беларусі, пісьмы суайчынікаў, у якіх расказваецца аб іх жыцці, аб тым, што іх непакоўць і хвалюе. Я згодны з думкай большасці, што галоўнае пытанне, якое сёння стаіць перад светам, гэта спыніць гонку ўзбраенняў, ліквідаваць пагрозу ядзернай вайны. Імпэрыялісты ўсіх краін на чале з ЗША ўзбройваюцца. А выніку за нагнятанне міжнароднай напружанасці стараюцца зваліць на нашу Радзіму. Колькі год ужо паўтараецца старая байка пра «савецкую пагрозу»! Вось і цяпер амерыканскі прэзідэнт заклікае да стварэння лазернай зброі ў космасе. ЗША літаральна прымушаюць сваіх партнёраў на НАТО прыняць удзел у ажыццяўленні гэтай дарагой праграмы і зноў заяўляюць, што яна неабходная для абароны ад савецкіх ракет. На самай справе гэта яшчэ адзін крок у развіцці гонкі ўзбра-

енняў. Бо кожнаму ясна, што Савецкі Саюз не будзе сядзець склаўшы рукі і чакаць, пакуль ЗША створаць новую зброю. Ясна і тое, што ў выпадку вайны чалавецтва будзе знішчана і не застаецца ні пераможцаў, ні пераможаных.

Працоўныя ва ўсіх капіталістычных краінах добра ведаюць, што Савецкі Саюз ніколі ні на каго вайной не пойдзе, але будзе абараняць свае межы ад любых замахуў. І тым, хто хоча зведаць яго сілу, не варта забываць старое выказванне: «Хто да нас з мячом прыйдзе, ад мяча і загіне». Я ведаю, што наша Радзіма не дазволіць сябе крыўдзіць, але ўсё ж мяне непакоўць тое, што будучая вайна можа ўспыхнуць па дурасці аднаго чалавека, а расплавацца жыццём прыйдзеца мільёнам. Мы пратэстуем супраць мілітарысцкай палітыкі амерыканскіх кіраўнікоў і нашых лідэраў, якія іх падтрымліваюць. У ЗША і Канадзе праходзяць шматтысячныя мітынгі і дэманстрацыі

супраць ваеннай небяспекі. А арганізатару такіх выступленняў пад рознымі надуманымі прычынамі арыштоўваюць і кідаюць за кратамі. Гэта за тое, што мы хочам жыць, жыць і толькі.

Пакуль яшчэ не ва ўсіх людзей прагнулася свядомасць, не ўсе разумеюць існуючую ў свеце сітуацыю, ды і несправядлівасць адносінаў паміж людзьмі ў капіталістычных краінах. Многія яшчэ, вобразна кажучы, спяць, а самі церпяць галечу, голад і холад. Вось лічба з газеты «Таронта Стар»: сто тысяч чалавек толькі ў нашым горадзе, паводле афіцыйных дадзеных, жывуць без даху над галавой. А колькі яшчэ такіх, што ў гэтай колькасці не ўлічаны!

Не так даўно наш федэральны кансерватыўны ўрад заявіў, што з-за недахопу сродкаў скарачаюцца расходы на сацыяльнае забеспячэнне. Цяпер пенсіі па старасці будуць атрымліваць толькі тыя, хто ўжо не ў стане сам цягаць

ногі. А на армію, смертаносныя ракеты грошы знаходзяцца.

Збіраўся яшчэ раз прыехаць у родную Беларусь, сустрэцца з вамі, пагаварыць па-сяброўску. Але не заўсёды атрымліваецца так, як мы плануем і хочам. Са мной здарылася няшчасце. Упаў, трэснула костка ў назе, пацкодзіў пазваночнік. Нага цяпер ужо ў парадку, а вось спіна баліць, і рухаюся толькі пры дапамозе мыліц. Раз у тыдзень хаджу ў фізіятэрапеўтычную клініку. Але гэта не памагае. Спіна як балела, так і баліць. Трэба звяртацца да вядомых заслужаных дактароў, але наша дзяржаўнае агульнаацыянальнае страхаванне такіх расходы не пакрывае — плаці наўмылі. А дзе іх узяць? Цяжка не мне аднаму. Цяпер многія простыя людзі ў нас знаходзяцца ў незаўздросным становішчы. Канада, як краіна «самастойная», без указання Вашынгтона не можа нічога зрабіць, і ўсе важныя пытанні нашай знешняй і ўнутранай палітыкі вырашаюцца ў Белым доме. Цяперашні кансерватыўны ўрад горшы за ліберальны. У краіне нечуваннае беспра-

цоўе, у некаторых правінцыях узровень яго дасягае ад пятнаццаці да дваццаці працэнтаў. У асноўным гэта людзі ад 16 да 35 год. Тых жа, хто старэйшы, увогуле на работу не прымаюць. Вось чаму ў нас расце злачыннасць, забойствы, грабязь, наркаманія і прастытуцыя. Мы і ва ўласным доме ўжо не адчуваем сябе спакойна. Дзверы заўсёды трымаем на замку. У любы момант могуць уварвацца з мэтай грабязь, пабіюць ці зарэжуць, хоць і каштоўнасцей не знойдуць, бо іх ніколі і не было.

Я ўжо немалады, але калі здароўе дазволіць і збяру гэтых няшчасных долараў, абавязкова прыеду яшчэ раз у родныя мясціны, абавязкова яшчэ раз сустрэнуся з вамі. Ад імя ўсіх тых, хто вымушаны быў у цяжкія гады пакінуць Радзіму і не змог вярнуцца назад назаўсёды, хачу ў заключэнне пажадаць — любіце і беражыце нашу Радзіму, рабіце ўсё, каб забяспечыць мір для ўсіх людзей на нашай планеце.

Іван ЧАБАН.

Канада.

БЕЗ РАДЗІМЫ НЕ ЎЯЎЛЯЮ СВАЙГО ІСНАВАННЯ

ДА 90-ГОДДЗЯ З ДНЯ НАРАДЖЭННЯ СЯРГЕЯ ЯСЕНІНА

Імя Сяргея Ясеніна ўвайшло ў галерэю імёнаў выдатных сусветных пісьменнікаў. Ён — вялікі рускі паэт. Але Ясенін — паважаны і любімы чытачамі Украіны і Беларусі, Грузіі і Малдавіі, Літвы і Туркменіі — усёй нашай многанацыянальнай краіны. Бо ў яго творах гучаць вечныя матывы, вечныя тэмы, дарагія ўсім народам. Да таго ж чытачоў прываблівае незвычайны мастакоўскі талент, тонкі лірызм, задушэнасць, шчырасць.

У Беларусі шмат паклоннікаў славітага паэта. Яго творчасць заўсёды будзе цікавая і дарагая нам. Творы Сяргея Ясеніна перакладаюць лепшыя беларускія паэты-лірыкі — народны паэт Беларусі Аркадзь Куляшоў, паэты Рыгор Барадулін, Міхась Калачынскі, Алесь Дудар і іншыя. Сёння на беларускай мове гучаць

самыя вядомыя вершы, паэмы «Ганна Снегіна» і «Балада пра дваццаць шэсць». У 1976 годзе выйшаў паэтычны зборнік Сяргея Ясеніна ў перакладзе А. Куляшова і Р. Барадуліна.

У 1975 годзе ў рэспубліцы ўрачыста адзначалася васьмідзесяцігоддзе з дня нараджэння паэта. І вось мінула дзесяць год, і аматары літаратуры зноў рыхтуюцца да свята. У Мінску адбудзецца ўрачысты вечар, прысвечаны 90-годдзю з дня нараджэння С. Ясеніна, у бібліятэках падрыхтаваны спецыяльныя выставкі літаратуры, у навучальных установах, школах праходзяць вечары паэзіі, рыхтуюцца новыя пераклады твораў.

АСОБА ПАЭТА

Звычайна вялікі мастак — гэта і буйная асоба, якая пакідае незабыўны след пасля сябе. Такім быў і Ясенін.

Невялікі, стройны, заўсёды элегантны, з залатымі, пшанічнымі валасамі, ён меў тую прыцягальную сілу, якая вызначаецца словам «абаяльнае». Быў ён добры, класіфікацыя, ніколі не забываў пра сваіх блізкіх і сяброў, рабіў для іх усё, што мог. Вельмі прывязаны ён быў да мясцін, дзе нарадзіўся, да сваёй «малой» радзімы, і ў горы, і ў радасці шукаў там сучаснага, падтрымкі і натхнення. Магчыма, адсюль і яго непахіснае перакананне: «Няма паэта без радзімы».

І усё ж, нягледзячы на свой вясёлы нораў і дзіўную таварыскасць, Ясенін быў душэўна вельмі адзінокай. Сямейнае жыццё не прынесла паэту жаданага спакою, свайго дому. У гэтых умовах таварыскасць Ясеніна нярэдка шкодзіла яму. Уяўныя сябры ўцягвалі яго ў багемнае, нецвярозае жыццё, імкнуліся пераканана, што яго паэзія не патрэбна. Ясенін не раз спрабаваў парваць з гэтымі людзьмі, з жыццём, якое перашкаджала яго працы. І апошнім разам ён літаральна ўцёк у Ленінград, бо марыў пачаць тут новае жыццё. Але ён ужо быў цяжка хворы. Тут, у Ленінградзе, яго жыццё трагічна абарвалася. «Мы страцілі вялікага рускага паэта», — пісаў тады ўзрушаны Горкі.

Ясенін пражыў кароткае жыццё — усяго трыццаць год, але зробленае ім у паэзіі за такі кароткі час падарыла яму бессмяротнасць.

Творчасць вялікага, сапраўды нацыянальнага мастака, які правіла, набывае інтэрнацыянальнае гучанне.

Яшчэ пры жыцці паэта вершы яго былі выдадзены ў Японіі, ЗША, шэрагу еўрапейскіх краін. Кнігі Ясеніна выходзілі за мяжой больш чым 500 разоў, на 32 мовах. Паэзія вялікага рускага паэта патрэбна ўсім.

Вікторыя ЛАЎРЭЦКАЯ.

ПАЭТ УСЁПЕРАМОЖНАЙ ШЧЫРАСЦІ

ПРА ВЯДОМАГА паэта-лірыка XX стагоддзя Сяргея Ясеніна, чыё 90-годдзе адзначаецца гэтымі днямі, Максім Горкі пісаў: «Які чысты і які рускі паэт». Сапраўды, у духоўным абліччы Ясеніна і ў яго творчасці надзіва поўна адлюстраваліся рысы рускага характару з яго свабодлюбствам, гуманнасцю, шчырасцю. Ясенін — паэт пранізлівай, усёпераможнай шчырасці («я серцем нікогда не лгу...»). Працэс творчасці быў для яго такім жа натуральным, як дыханне.

ПАЧАТАК

Сяргей Ясенін нарадзіўся ў 1895 годзе ў рускай вёсцы Канстанцінава Рязанскай губерні ў сялянскай сям'і.

Родныя ясенінскія мясціны вызначаліся маляўнічасцю, дзіўнай прыгажосцю: заліўныя, пакрытыя кветкамі лугі, квітнеючыя сады, акружаныя лясамі. Не дзіўна, што тут з ранніх год абудзілася ў Сярожы гэта яднанне з прыродай, любоў да «братоў нашых меншых», што так арганічна ўвасобілася паэзіяй у яго вершах.

Ясенін з адзнакай скончыў мясцовую земскую школу, затым царкоўна-настаўніцкую. Ужо ў першыя школьныя гады ў яго жыццё ўвайшлі Пушкін, Гоголь, Кальцоў, Някрасаў.

У 1912 годзе Ясенін прыязджае ў Маскву. Ён працягвае вучыцца, наведваючы літаратурныя гурткі, народны ўніверсітэт. Паэтычны дар працнуўся рана ў Ясеніна (ужо ў 8—9 год ён склаў вершы). А ў Маскве, у літаратурнай атмасферы, удасканаліваецца яго майстэрства, і неўзабаве ён уваходзіць у кола буйных як паэт вёскі. Самым значным творам Ясеніна дарэвалюцыйнай пары стаў верш «Русь», які адлюстравваў боль і трывогу паэта за лёс роднай зямлі, уягнутай у сусветную вайну.

ЯСЕНІН І РЭВАЛЮЦЫЯ

Час Ясеніна — гэта велічны, бурлівы і цудоўны час рэвалюцыйнага пераўтварэння Расіі. Час велічны, але і суровы, цяжкі, драматычны. Героіка,

складанасць і супярэчлівасць рэвалюцыйнай эпохі непазбежна адбіліся на лёсе паэта.

У гэтыя гады перад рускай творчай інтэлігенцыяй паўстала пытанне: «З кім вы, майстры культуры?». Ясенін не ведаў ваганняў у адказе на яго. Гэта была яго рэвалюцыя. Сябар Ясеніна Пётр Арэшын успамінаў: «Ясенін прыняў Кастрычнік з вялікай радасцю, ён быў ужо падрыхтаваны да яго». У лірыцы гэтага перыяду ў Ясеніна гучыць з усёй пэўнасцю: «Няхай жыве рэвалюцыя на зямлі і на небе».

Аднак гэта не азначае, што паэт не зведаў горкіх хвілін сумненняў, ваганняў, няўпэўненасці. Цяжкія гады грамадзянскай вайны, разруха, голод наводзяць яго на сумныя раздумі. У станаўленні свядомых, трывалых адносін да рэвалюцыйных пераўтварэнняў у Расіі істотную ролю адыгралі межыныя ўражанні Ясеніна: «Толькі за мяжой, — пісаў ён дамоў, — я зразумеў усё значэнне рускай рэвалюцыі, якая выратавала свет ад безнадзейнага мяшчанства».

З неаслабнай цікавасцю і захапленнем ставіўся паэт да У. І. Леніна. Ясенін марыў напісаць вялікую паэму пра вялікага чалавека, але гэтая задума не паспела ажыццявіцца.

ГАЛОЎНЫЯ ТЭМЫ

Радзіма, без якой Ясенін не ўяўляў свайго існавання, і заўсёды мілая яго сэрцу вёска — крыніца яго паэзіі і яе галоўны змест. Ён сам называў сябе «апошнім паэтам вёскі». І пасля рэвалюцыі ён працягвае паэтызаваць старую патрыярхальную вёску свайго дзяцінства, супрацьпастаўляць яе гораду, які зневажае ў яго ўяўленні прыроду, сапраўдныя чалавечыя пачуцці (паэма «Саракауст»).

Пазней Ясеніным былі напісаны «Русь старая адыходзіць»,

«Русь Савецкая», у якіх паэт нібыта працягваў руку новай, незнаёмай яму вёсцы. І усё ж пераадолець да канца абмежаванасць сваёй «квясковай» свядомасці ён не змог.

Разважаючы пра лёсы рускага сялянства, імкнучыся асэнсаваць, што нясе яму рэвалюцыя, паэт звяртаецца да гісторыі. Так узнікае драматычная паэма «Пугачоў». Боле ўзрываецца ў ёй пытанне: ці не абвернецца рэвалюцыя новай трагедыяй для народа, як гэта здарылася ў часы Пугачова. Ясенін чытаў «Пугачова» Горкаму, які так успамінаў пра гэта: «Усхваляваў ён мяне да спазмы ў горле, плакаць хацелася».

Паэма «Ганна Снегіна» — бадай, буйнейшае мастацкае дасягненне Ясеніна. У яе аснове лірычны сюжэт — першае юнацкае каханне сялянскага хлопца да юнай дзяўчыны з «высакароднага саслоўя». Аднак гэта любоўнае калізія разгортваецца на шырокім фоне народнага жыцця, надаючы твору вострае сацыяльнае гучанне. Паэт змог убачыць і паказаць у паэме класовае раслаенне вёскі, абуджэнне народнай свядомасці і, нарэшце, за-

канамернасць рэвалюцыі.

Гэта паэма, «Песня пра вялікі паход» і «Балада пра дваццаць шэсць» сведчаць аб галоўным. Ясенін заўсёды быў разам са сваім рэвалюцыйным народам, са сваёй маладой рэспублікай.

І усё ж, думаецца, галоўная каштоўнасць у спадчыне Ясеніна — яго дзіўная па шчырасці і напружанасці пачуццё лірыка.

ПАДАРОЖЖА

Рамантыка рэвалюцыйнага будаўніцтва прывяла ў маладую Савецкую краіну славетную амерыканскую танцоўшчыцу Айседору Дункан. Зачараваная ўсім убачаным, яна вырашае застацца тут і заснаваць сваю школу танца.

Малады Ясенін быў зачараваны Айседорай: яе талентам, розумам, экстравагантнасцю аблічча і паводзін. Яны пажаніліся і адправіліся ў вясельнае падарожжа за мяжу. За паўтара года яны пабывалі ў Германіі, Францыі, Бельгіі, Італіі, ЗША.

Ясеніна ўзрушыла духоўная беднасць заходняй буржуазнай цывілізацыі. У пісьме дамоў ён піша: «У страшнай модзе Пан доллар, а на мастацтва нахаць». Цікава, што ўдалачыні ад Радзімы ён амаль не мог працаваць. Не выпадкова, што тут нараджаліся толькі горкія строфы «Масквы кабацкай» ды спела задума самай трагічнай паэмы-споведзі «Чорны чалавек». Тут жа ён задумвае драму «Краіна нягоднікаў», у якой хацеў проціпаставіць два светлы — сацыялізм і капіталізм. Твор застаўся незавершаным.

Пасля паездкі за мяжу Ясенін па-новаму зірнуў на сваю Радзіму, многае зразумеў і нава ацаніў у ёй: «Погляды мае змяніліся асабліва пасля Амерыкі, — пісаў ён, — я яшчэ больш улюбіўся ў камуністычнае будаўніцтва».

Сяргей ЯСЕНІН

ДА САБАКІ КАЧАЛАВА

Дай, Джым, на шчасце лапу мне,
Такое лапы я не бачыў зроду.
Пры месяцы, што свеціцца ў акне,
Давай з табой пабрэжам на пагоду.
Дай, Джым, на шчасце лапу мне.

Ты не ліжыся, калі ласка, Джым.
Паслухайся мяне — жыццё не жарты,
Яго не разумееш ты зусім,
Не ведаеш, што жыць на свеце варта.

Твой мілы гаспадар і людзям рад,
І з гучнай славаю ён у сяброўскім
ладзе,

Таму ў яго гасцей бывае шмат
І кожны з іх цябе па шэрці гледзіць.

З тваёй даверлівасцю і красой
Пёс ні адзін не можа параўнацца.
І, не спытаўшы згоды нічыёй,
Як друг п'яны, ты лезеш цалавацца.

Мой любы Джым, у родных сценах тых
Ты з рознымі знаёміўся гасцямі.
Але адной, сумнейшай сярод іх,
Не гаваркой, не прыкмячаў часамі!

Яна яшчэ сустрэнецца з табой.
Ты за мяне ёй, гасцялюб заўзяты,
Лізі руку за ўсе, чым перад ёй
Я вінаваты і не вінаваты.

Пераклад Аркадзя КУЛЯШОВА.

Не блукаць, не мяць кустоў барвяных,
Не шукаць у лебядзе сляды.
З вяслам валасоў тваіх аўсяных
Адасніў цябе я назаўжды.

Сокам ягад пунсавела цела,
Ласкай ты, прыгожая, была
На заход падобна ўружавелы
І, як снег, з праменнага святла.

Зерне воч тваіх асыпалася ў жалю,
Тонкае імя растала, быццам гук,
Ды застаўся ў звабных складках шалю
Водар мёду ад нявінных рук.

Як зара на даху часам ціхім,
Быццам котка мые лапкай рот,
Гоман пра цябе я чую слыхам
Вадзяных напеўных з ветрам сот.

Хай парой мне шэлча сіні вечар,
Што была ты мара і напеў,
Хто ўсё ж выдумаў твой гнуткі стан
і плечы,—
Вусны светлай таямніцай разгавей.

Не блукаць, не мяць кустоў барвяных,
Лебядзе не давораць сляды.
З вяслам валасоў тваіх аўсяных
Адасніў цябе я назаўжды.

Пераклад Р. БАРАДУЛІНА.

Б'ецца ў вокны месяц,
а пад вокны — вецер.
Голая таполя стылым срэбрам свеціць.
Медзь лістоў ласкава льецца з клёнаў.

Недзе плач тальянік, голас адзінокі —
А такі ён блізкі, а такі далёкі.
Плача і смяецца песня віхравая.
Дзе ты, мая ліпа! Ліпа векавая!

Ці ж не сам калісьці
днём святочным зранку
Я ішоў да любай, развінаў тальянку.

Анічога любай я цяпер не значу.
Пад чужую песню
сумным смехам плачу.

Пераклад Р. БАРАДУЛІНА.

Ні малыбы, ні крыўды, ні дакору,
Яблыневы дым — мае гады.
Восень згаслым золатам адорыць,
Я не буду болей малады.

Сэрцу не шчымець забытым болям,
Халадком яго не наталю.
Басанож блукаць не звабіць болей
Край бярозавага паркалю.

Валацуга-дух, займайся шырай,
Вуснаў вогнішча разварушы.
О, мая растрэчаная шчырасць,
Шал вачэй і крыгалам душы.

Паскупелі ўсе мае жаданні.
Я прысніў цябе, жыццё! Зірні:
Быццам я вясновым гулкім раннем
На ружовым праскакаў кані.
Медзь лістоў ласкава льецца з клёнаў.

Нас чакае ў гэтым свеце тло.
У вяхах жа будзь ты бласлаўлёна,
Што ўсквітнецца і сканец прыійшо.

Пераклад Р. БАРАДУЛІНА.

Кожнай працы я жадаю ўдачы!
Рыбаку — каб з рыбай невады,
Сейбіту — каб плуг яго і кляча
Дабывалі хлеб на ўсе гады.

П'юць вяду са шклянак адмысловых,
З конавак таксама можна піць,
Можна піць са сподкаў жалудовых,
Калі дуб над рэчкаю стаіць.

Добра мне ў траве ляжаць духмянай
І ў падманную глядзецца гледзь,
І раўнівы позірк закаханай
На сабе, астылым, прыгадаць.

Драч рыпіць... рыпіць, рыпіць у лузе...
Вось чаму не смуціцца народ,
Што, з вясёлай працай у саюзе,
Апрасцеў пад ношаю турбот.

Толькі я забыў часы былыя,
І цяпер аб тым спяваю сам,
Сузіральнік марны — што чужы я
Дарагім мне нівам і лясам.

Нібы нехта некага шкадуе,
Нібы хто ад родных ніў адвук,
І таму над багнай лемантуе,
Плача ў сэрца каня і кулік.

Пераклад А. КУЛЯШОВА.

ЛІТАРАТУРНЫ СЕМІНАР

У адпаведнасці з пагадненнем паміж Саюзам пісьменнікаў СССР і пісьменніцкай арганізацыяй Сірыі ў Маскве і ў Мінску адбыўся савецка-сірыйскі літаратурны семінар на тэму «Праблема станаўчага героя ў сучаснай ваеннай прозе СССР і краін Арабскага Усходу». Для ўдзелу ў гэтым семінары прыбыла сірыйская пісьменніцкая дэлегацыя ў складзе крытыка, доктара філасофіі Ясера Шарафа (кіраўнік дэлегацыі), крытыка Махмуда Хашымы і паэта Рыда Раджаба.

Семінар пачаў сваю работу ў Мінску. Вёў яго першы сакратар праўлення Саюза пісьменнікаў Беларусі, сакратар праўлення Саюза пісьменнікаў СССР Ніл Гілевіч. У абмеркаванні прынялі ўдзел сакратары праўлення

Барыс Сачанка і Леанід Гаўрылін, галоўны рэдактар штогодніка «Далягляды» Анатоль Вярцінскі, удзельнікі Вялікай Айчыннай вайны, старшыня Рэспубліканскага камітэта па сувязях з пісьменнікамі краін Азіі і Афрыкі Алесь Асіпенка, старшыня ваенна-шэфскай камісіі СП БССР Леанід Прокша, Аркадзь Марціновіч, Алесь Махнач і літкансультант СП БССР Аляксей Гардзіцкі.

У рамках семінара госці прагледзелі фільм «Ідзі і глядзі» студыі «Беларусь-фільм», азнаёміліся з экспазіцыяй музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, дзе сустрэліся з народным мастаком СССР Міхаілам Савіцкім, які раскажаў аб сваёй працы над цыклам карцін «Лічбы на сэрцы», зрабілі

экскурсію на мемарыяльны комплекс «Хатынь».

На развітанне Ясер Шараф сказаў:

— Знаёмства з вашай цудоўнай рэспублікай, з гісторыяй яе барацьбы супраць фашызму дало нам больш поўнае ўяўленне пра беларускую літаратуру, у якой жыць памяць мінулай вайны і якая змагаецца за мір. Нам стала ясна, якімі цяжкімі стратамі, якой высокай цаной вы заплацілі за перамогу. Пасля гэтага візіта мы вельмі ясна сабе ўявілі, чаму савецкія людзі заўсёды выступаюць супраць вайны, супраць агрэсіі.

Сустрэча з беларускімі пісьменнікамі — удзельнікамі Вялікай Айчыннай вайны вельмі дапамагла нам зразумець ролю пісьменніка, якую ён адыгрывае ў барацьбе за мір.

У Маскве семінар працягваў сваю работу. Старшынястваваў на ім першы намеснік галоўнага рэдактара часопіса «Лужба народаў» Леанід Церакапян. Выступілі крытык Віктар Чалмаеў, празаік Вацлаў Міхальскі, усходазнаўца Уладзімір Самадай і Ігар Ермакоў.

Семінар паслужыць далейшаму ўмацаванню творчых кантактаў паміж савецкімі і арабскімі пісьменнікамі.

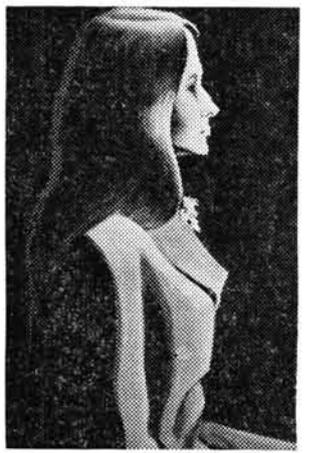
Л. ЧАРЭШНЯ.

НА ЗДЫМКУ: у час сустрэчы сірыйскіх і беларускіх пісьменнікаў.

Фота А. КАЛЯДЫ.

3 АПОШНІХ ВЕРНІСАЖАЎ

працаваў тэатральным мастаком. Гэта наклала адбітак на характар далейшай творчасці. Гарадскія пейзажы У. Мудрогіна часта напамінаюць тэатральныя эскізы: умоўная плоскаснасць, дэкаратыўнасць, якой падуладны і жывапіс, і кампазіцыя.

З анатацыі на выстаўцы можна даведацца, што Уладзімір Мудрогін — ветэран Вялікай Айчыннай вайны. На фронце знаходзіўся з 1941 года, быў разведчыкам-радыстам. Але не сустрэнеш на выстаўцы карцін, дзе б мастак непасрэдна звярнуўся да ваенных падзей. Ён растлумачвае гэта так:

— Мне цяжка ўспамінаць вайну. Я добра ведаю: нельга дапусціць, каб зноў паўтарылася такое. Людзям патрэбен мір. Жыццё цудоўнае ва ўсіх сваіх праявах, яно — такое шчасце! Я слухаю цішыню роднай прыроды, як самую цудоўную ў свеце музыку. І не магу наслухацца.

...У Мудрогіна ёсць пейзаж «Сляды вайны». Белыя аблокі засціпаюць неба, акопы — быццам старыя раны на квітнеючай зямлі. Густымі жывапіснымі мазкамі піша Мудрогін гэтую лясную далечыню. Піша так, быццам у карціне не хапае паветра, як не хапае яго чалавеку, які ўспомніў загінуўшых сяброў, жорсткія баі. Адгалосем вайны ўспрымаецца і пейзаж «Трывожная ноч». Пад крывавым небам да белай снегавай раўніны прытуліліся хаты.

І яшчэ адна карціна — «Святочная раніца». За акном — новабудоўлі, расквечаныя сцягамі, а тут, у пакоі, на стале, у шклянцы з чыстай вадай некалькі простых кветак, якія заўсёды можна знайсці каля дома. Пакінуты на крэсле кіцель. І ваенныя ўзнагароды на ім — быццам жывая памяць пра подзвіг. Усёй пабудовай палатна аўтар сцвярджае, што перамога завяршылася дзеля міру — як думалася, як хацелася.

Л. САЛОДКІНА.
НА ЗДЫМКАХ: У. МУДРОГІН. «Яўгенія»; «Мінскі двор».

У Палацы мастацтва адбылася персанальная выстаўка жывапісца Уладзіміра Мудрогіна. У экспазіцыі — невялікія па памерах творы: пейзажы, партрэты, нацюрморты. Мудрогін аддае перавагу пейзажу. Палотны насычаны спакоем і ціхім, роўным святлом. Адносіны мастака да прыроды, па сутнасці, адлюстروўваюць яго адносіны да жыцця. Аўтар піша свае творы з душэўнай шчырасцю, з тонкім разуменнем навакольнага свету.

У пейзажы «Возера» ўсё напоўнена чаканнем восені: застылі дрэвы і вада, застыла паветра...

Іншы жывапісны падыход у карціне «Ружовая раніца». Мазкі амаль празрыстыя, як у акварэлі. Праз кроны дрэў прасвечваюць аблокі, і вёска быццам саткана з вяснянага павуцінн. Усё зменліва, усё ў руху. Мастак раскрывае непаўторнасць імгнення, сваю чалавечую усхваляванасць жывой прыродай.

Мастак часта і з любоўю піша вёску.

— На жаль, мне не давалося жыць у вёсцы, — гаворыць Уладзімір Мікалаевіч. — Але ў мяне такое адчуванне, быццам некалі я ведаў іншы рытм жыцця, мерны, як рытм прыроды. І вось у сваіх творах я вяртаюся да мілых мне ўзлескаў, азёр, на вясковыя вуліцы, па якіх ніколі не бегаў у дзяцінстве.

Пэўны час У. Мудрогін

ДАСЛЕДАВАННЕ І ПРАКТЫЧНАЕ ВЫКАРЫСТАННЕ

ПОМНІКАЎ ГІСТОРЫІ І КУЛЬТУРЫ

ЛЕТНІЯ МАРШРУТЫ АРХЕОЛАГАЎ

Алег ТРУСАЎ, археолаг, кандыдат гістарычных навук, працуе намеснікам загадчыка навукова-даследчага праектнага бюро Спецыяльных навукова-рэстаўрацыйных вытворчых майстэрняў Міністэрства культуры БССР. Ужо дзесяць год ён кіруе экспедыцыямі, якія вядуць даследаванні ў слаўтых гістарычных мясцінах нашай рэспублікі. На яго ўласным рахунку

раскопкі ў Мсціславе, у Мазыры на старым замчышчы, у вядомых зараз усім Лідскім і Мірскім замках... Алег Анатольевіч неаднойчы друкаваў свае навуковыя працы ў саюзных і рэспубліканскіх перыядычных выданнях, зараз падрыхтаваў шэраг артыкулаў для энцыклапедыі літаратуры і мастацтва Беларусі.

летнія работы што-небудзь нечаканае?

— Усё знойдзенае сёлета выклікае вялікую цікавасць спецыялістаў. Але была і нечаканасць. Можна нават сказаць — адкрыццё ў археалагічнай навуцы. Я маю на ўвазе рэшткі мураванай сцяны XII стагоддзя ў Гродна. Яна зроблена са старажытнай цэглы — плінфы на цамяначнай расчыне. (Цамянка — дробна патуёчаная цэгла, якую дабаўлялі ў вапну. Тады атрымліваўся вельмі прыгожы ружовы колер вонкавай муроўкі сцен).

Дык вось, сцяна гэтая стаяла на самым высокім месцы замчышча. Вышыня яе была каля шасці метраў, шырыня паўтара, даўжыня каля дванаццаці метраў. Зараз вучоныя ўдакладняюць мэту, з якой яна была зроблена. Ёсць меркаванне, што, акрамя абарончай функцыі, сцяна мела і дэкаратыўны характар. Фактычных аналагаў ёй у краіне зараз не існуе. Ёсць толькі летапісны ўспамін, што падобная пабудова існавала ў пачатку XIII стагоддзя ў Кіеве. Дарчы, там жа ў Гродна была знойдзена кераміка X—XI стагоддзяў. Гэта гаворыць пра тое, што першапачатковае паселішча было менавіта тут. Акрамя таго, у тым месцы раскопаны рэчы канца XIII — пачатку XV стагоддзяў, якія сведчаць аб походах крыжакоў на Гродна: наканечнік дзіды, наканечнікі арбалетных і лучных стрэлаў, каменныя ядры, прафіліраваная нярвюрная цэгла з гатычных вежаў.

— А што далі раскопкі ў іншых месцах Беларусі?

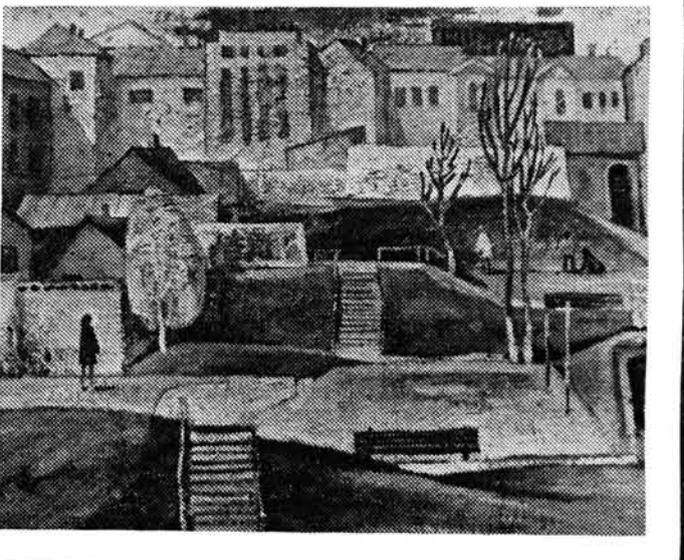
— Я ўжо казаў, што ў летнія месяцы мы працягвалі дасле-

даванні культурнага слоя ў Мсціславе. У выніку канчаткова вызначаны межы гарадскога пасада XII—XIII стагоддзяў. Знойдзены кавалкі шклянных бранзалетаў, шыферная праселка, невялікі ножык, узоры тагачаснай керамікі. На донцы аднаго з гаршкоў археолагі ўбачылі кляймо ў выглядзе княжацкага знака — складанага двухзубца. Значыць, гэта выраб замкавага княжацкага ганчара.

Увесь ліпень вяліся работы ў старажытным мястэчку Крэва. Раскапалі каля 400 квадратных метраў на тэрыторыі замка каля былой княжацкай вежы. Менавіта тут у XIV—XVIII стагоддзях стаялі гаспадарчыя і жылыя пабудовы. Не выпадкова колькасць знаходак вельмі значная, і самая ўнікальная сярод іх — звязка ключоў (трынаццаць штук), вырабленых у XVII стагоддзі. Цікавыя манеты розных часоў. Знойдзена шмат рознай кафлі. Асаблівую ўвагу прыцягнула кафля з выявай палявання на аленяў. Наогул сярод знаходак XIV—XVI стагоддзяў многа такога, што нам дагэтуль было невядома. Гэта тычыцца ў першую чаргу шкла — ёсць і венецыянскае!

Знойдзены таксама наканечнікі стрэл, шпоры, падковы, каменныя ядры для гармат. Папоўнілася наша навуковая калекцыя скрабіцай XIV—XV стагоддзяў, якой калісьці чысцілі коней. Усё, што я зараз пералічыў, — на рахунку нашай экспедыцыі, якая працавала на даследаванні замкаў. Але, зразумела, і ў маіх калег было шмат цікавых знаходак і адкрыццяў.

[Заканчэнне на 8-й стар.]

ПОСПЕХ НАРОДНАГА ЦЫРКА

Выступленні паветранай гімнастыкі Галіны Кутной, жанглёраў Алены Урбановіч і Канстанціна Раманюка, музычнага эксцэнтрыка Валерыя Александровіча, іншых артыстаў-аматараў народнага цырка Навагрудскага раённага Дома культуры заўсёды праходзяць паспяхова. Калектыў дае ў год каля пяцідзiesiąці прадстаўленняў.

Вось і нядаўна з абноўленай праграмай, у якую ўключаны выступленні канатаходцаў, танцавальныя і іншыя новыя нумары, артысты навагрудскага цырка выступалі ў калгасах імя Леніна, «Краіна Саветаў», «Усход», іншых гаспадарках раёна.

Прэм'ера новай праграмы супала яшчэ з адной радаснай падзеяй і творчым жыццём калектыву. Па выніках Усесаюзнага агляду самадзейнай мастацкай творчасці, прывесчанага 40-годдзю перамогі савецкага народа ў Вялікай Айчыннай вайне, навагрудскі цырк адзначаны вялікім медалём і дыпломам лаўрэата.

ПЕРШАЕ ж выступленне фальклорнага ансамбля «Дударыкі» на сёлетнім аглядзе-конкурсе калектываў мастацкай самадзейнасці сталіцы рэспублікі прынесла ансамблю прызнанне гледачоў і званне лаўрэата. Для ўдзельнікаў калектыву гэта было ўдвая прыемна, бо яны ж — дзеці.

І вось я ў мінскай школе № 111, у класе, дзе «Дударыкі» звычайна збіраюцца на рэпетыцыі. Але пакуль маленькіх артыстаў яшчэ няма, і кіраўнік ансамбля Дзмітрый Равенскі мае магчымасць расказаць пра сваіх выхаванцаў:

— Наш ансамбль існуе ўжо пятнаццаты год. Пачыналі мы з таго, што вучыліся рабіць дудкі. Гэты самаробны інструмент быў некалі ледзь ці не абавязковым у сельскім аркестры. Ён гучаў на вяселлях, вечарынках у многіх беларускіх вёсках разам з гармонікам, скрыпчай, бубнам.

На жаль, з часам дудку сталі забываць. Але нашым дзецям і мне вельмі падабаецца яе гучанне. У мелодыях, што выводзіць дудка, захаваны непаўторны каларыт беларускай народнай музыкі. І вось мы вырашылі зрабіць дудку самастойна. Ездзілі на маю радзіму — Капыльшчыну, адшукалі старажылаў, якія ведаюць сакрэт вырабы гэтага інструмента. Часу спатрэбілася, вядома, вельмі многа. Але зрабілі ўсё, як хацелі.

ФАЛЬКЛОРНЫЯ КАНЦЭРТЫ МІНСКІХ ШКОЛЬНІКАЎ

ЗАЙГРАЙ, ЗАЙГРАЙ, ДУДАЧКА...

Сям'я Равенскіх славіцца ў родных мясцінах сваёй музыкальнасцю. Бацька Дзмітрыя Дзмітрыевіча быў добрым скрыпачом. Бабуля—вядомая на ўсю акругу спявачка. Часта ўсе разам збіраліся, наладжвалі імправізаваныя канцэрты. Гэтыя старадаўнія песні, беларускія народныя мелодыі Дзмітрый Равенскі запамінуў на ўсё жыццё. Можна тады і зарадзіўся ў яго інтарэс да нацыянальнага фальклору. І потым, калі пасталеў, ён ужо не вагаўся ў выбары прафесіі.

— Хлопчыні і дзяўчынкі ахвотна ідуць да нас у ансамбль, хаця працуем мы многа і напружана, асабліва ў час падрыхтоўкі да канцэртаў. Цяпер у калектыве каля трыццаці чалавек—школьнікі ўсіх узростаў. Такі падбор не выпадковы: старэйшыя вучаць малым, дзеляцца ўжо набытым вопытам выступленняў. Вядома, спачатку навічкі выконваюць самыя простыя партыі, а потым пераходзяць да больш складаных. Многія паступаюць у музычныя школы.

Мне давялося прысутнічаць на ад-

ным з канцэртаў «Дударыкаў». Было вельмі прыемна глядзець, з якой годнасцю трымаліся на сцэне самыя маленькія артысты. У іх паводзінах была і зусім зразумелая збянтэжанасць перад гледачамі, і свядомасць таго, што робяць яны добрую справу.

...Расчыніліся дзверы, і пакой напоўніўся вясёлым дзіцячым гоманам. Дзмітрый Дзмітрыевіч падняўся, стаў аглядаць інструменты, а я мела магчымасць пагутарыць са школьнікамі. Удзельнікі ансамбля — нястомныя збіральнікі фальклору. Яны многа ездзяць па рэспубліцы, запісваюць народныя песні. А потым разам з кіраўніком робяць іх аранжыроўкі і ўключаюць у праграму сваіх выступленняў.

Ансамбль ганарыцца, калі адшукае што-небудзь новае, а яго кіраўнік імкнецца ўключыць новыя, дакладней, зусім забытыя музычныя інструменты.

Ужо дзесяты год школьны ансамбль на летніх канікулах адпачывае ў піянерскім лагеры Мінскага трактарнага завода. Тры месяцы, праве-

дзення разам, даюць не толькі шмат успамінаў, але і магчымасць выступіць перад мясцовымі сельскімі жыхарамі. Пучэўкі ў лагер удзельнікам ансамбля «Дударыкі» аплачвае трактарны завод і аддзел народнай адукацыі Заводскага раёна. Заняткі ў самім ансамблі бацькам школьнікаў таксама не каштуюць грошай.

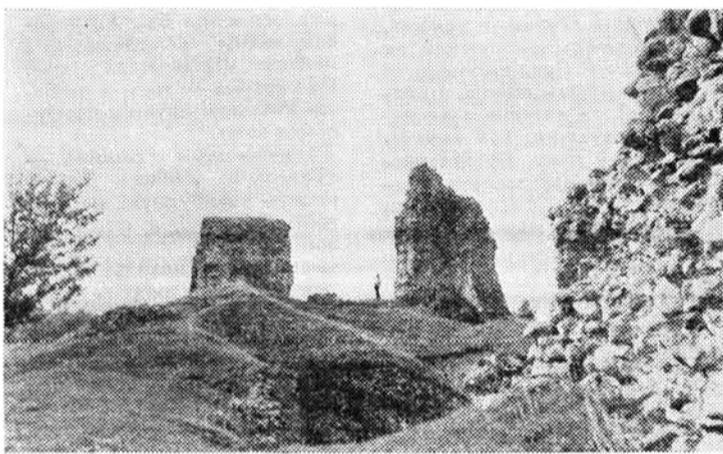
«Ледзь не забыў» — схамянуўся Дзмітрый Дзмітрыевіч і беражліва адкрыў футляр ад скрыпкі, унутры якога ляжала... звычайная саломка з засушаным каласком. Асяраюцца ўзяў яе і раптам зайграў. Палілася вясёлая мелодыя «Лявоніхі» чыста, звонка.

Скончыўшы іграць, уздыхнуў: — Дзіўная рэч: некалі на такіх ломках іграў, напэўна, кожны хлопчук і рабіць іх умелі ледзь ці не ўсе. А цяпер ва ўсёй вобласці я ведаю толькі аднаго такога майстра. Спрабаваў сам зрабіць — не атрымліваецца: тонкая гэта справа. Каласок са сцяблом трэба зрываць не толькі ў пэўны перыяд паспявання, але нават і ў акрэслены час сутак.

Упэўнена, што Дзмітрый Равенскі разам са сваімі выхаванцамі разгадае сакрэт старых майстроў. Так, як гэта адбылося і з дудачкамі. Бо «Дударыкі» ўпартыя, захопленыя сваёй справай.

Лілія ВЕАУНІК.

ЛЕТНІЯ МАРШРУТЫ АРХЕОЛАГАЎ

[Заканчэнне. Пачатак на 7-й стар.]

— Добра вядома, што ўся ваша работа вядзецца з двайной мэтай: навуковае даследаванне і вырашэнне практычнага выкарыстання помнікаў гісторыі і культуры...

— Так, усё правільна. У нас дзве асноўныя задачы: вывучыць помнік і надаць яму новае жыццё. Таму і матэрыяльныя сродкі нам выдзяляюцца з пэўнымі мэтамі. Зразумела, што ў адноўленым старажытным замку ніхто сёння жыць не будзе. І лазню ці краму там таксама не зробіць. Мясцовыя ўлады з задавальненнем выкарыстаюць яго памяшканне для гістарычнага ці краязнаўчага музея, карціннай галерэі, дзіцячай школы мастацтваў. І ўжо існуе нягледзячы на гэта прыкладаў. Прыгаданы нам комплекс былога Пінскага езуіцкага калегіума, які мы вывучаем, будзе прыстасаваны для Рэспубліканскага музея сацыялістычнага пераўтварэння Палесся. Будынак трохпавярховы, таму там жа адведзена і памяшканне для мясцовай карціннай галерэі. А ў былым гальшанскім касцёле і жылым будынку пры ім размясціцца

адкрытыя фонды Дзяржаўнага мастацкага музея БССР. У прыватнасці, туды мяркуюць перавесці частку былой радзівілаўскай калекцыі. Зараз робіцца праект рэстаўрацыі гэтых пабудов.

Неаднойчы пісалася пра будучыню Лідскага замка. Там ужо шмат што зроблена, адноўлена. Будуць навава, але ў адпаведнасці з гістарычнымі дакументамі, матэрыяламі раскопак пабудаваны палацавыя вежы, у адной з якіх адкрыецца музей. Прычым памяшканні вежы будуць аформлены ў адпаведнасці з інтэр'ерам тых часоў. А замкавая плошча стане адкрытай тэатральнай пляцоўкай. Таксама і ў Крэве работа вядзецца з мэтай не толькі вывучэння, але і кансервацыі, аднаўлення Крэўскага замка. І такіх прыкладаў яшчэ можа быць нягледзячы на гэта.

— Алег Анатольевіч, вы казалі, што грошы на даследаванні асігнаюцца з пэўнай мэтай. Мабыць і дае іх заўсёды канкрэтная зацікаўленая ўстанова?

— Матэрыяльныя сродкі на вядзенне работ прадастаўляе тая арганізацыя, якая будзе ў далейшым выкарыстоўваць аб'ект. Заказчыкаў вельмі многа.

Зараз увага да гісторыі, яе помнікаў значная і з кожным годам расце. Сярод тых, хто заключае з намі працоўныя пагадненні, у асноўным мясцовыя саветскія органы і Таварыства аховы помнікаў гісторыі і культуры, некаторыя прадпрыемствы і музеі. Калі раней улады розных беларускіх гарадоў і пасёлкаў лічылі за лепшае (так, мабыць, і трэба было рабіць у пасляваенныя гады) пабудоваць яшчэ адзін дзіцячы сад ці бальніцу, то зараз у іх ёсць магчымасць адначасова заняцца і аднаўленнем помнікаў. І гэта заканамерна: з кожным годам саветскія людзі жывуць больш замужна, маюць магчымасць задавальняць самыя розныя патрэбы, дзе сярод галоўных — духоўныя, культурныя. У нас нават ужо чарга ёсць на тое, дзе па просьбе мясцовых улад павінны працаваць археолагі. Дарэчы, па законах нашай рэспублікі ў старых гістарычных цэнтрах гарадоў і гарадскіх пасёлкаў усе земляныя работы павінны весціся толькі пасля таго, як аб'ект будзе аглядаваны і даследаваны археолагамі. Нашы гарады інтэнсіўна будуруюцца, а многія з іх маюць вельмі сталы ўзрост. І вучоным трэба заўсёды трымаць нешта на кантролі. Вось у тым жа Мсціславе рабочыя капалі катлаван пад гаспадарчую пабудову. А ў зямлі — рэшткі кафлянай печы XVII—XVIII стагоддзяў. Як і патрабуе закон, работы былі прыпынены, і кіраўніцтва адрозна ж звярнулася да археолагаў. У выніку ў тым катлаване была зроблена цікавая знаходка: зялёная паліваная кафля з гербамі ўладальнікаў і прыгожым раслінным арнаментам.

Карацей, праблем з фінансаваннем археалагічных даследаванняў няма. Толькі працуй.

— Працаваць у горадзе, па-

сёлку — значыць, уносіць нешта новае ў звыклы бытавы ўклад мясцовых жыхароў...

— Насельніцтва ніколі не застаецца абыякавым да нашых работ. Сучасныя людзям вельмі цікавіць гісторыя. Жыхары стараюцца дапамагчы ў пошуках. Многія прыносяць усё, што знойдуць у зямлі, на іх погляд, цікавае. У Мсціславе каля былога касцёла адведзена спецыяльнае месца, куды складаюцца такія знаходкі, калі археолагаў у горадзе няма.

Людзей, мясцовыя ўлады вельмі прываблівае і тое, што значную частку знойдзенага і рэстаўрыраванага мы перадаём на захоўванне ў музеі тых месцаў, дзе былі зроблены знаходкі.

— Як мы бачым, за апошні час археалагічныя даследаванні значна пашырыліся. Але, мабыць, яшчэ няма таямніц нашай гісторыі належыць раскрыць? Якой вы думкі, Алег Анатольевіч?

— Невядомага шмат. Асабліва, калі прыгадаць позняе сярэднявекое — XIV—XV стагоддзі, час, калі былі заснаваны многія беларускія гарады: Пружаны, Ружаны, Магілёў і іншыя. А колькі яшчэ замкаў чакаюць сваёй чаргі на вывучэнне? Не менш, чым паўсотні. Гісторыя нашага народа вельмі цікавая і багатая на падзеі. Працы яшчэ хопіць на доўгія гады.

Інтэрв'ю правяла Галіна УЛІЦЕНАК.

НА ЗДЫМКАХ: каля сцен былога Крэўскага замка; вучоныя археолагі А. ТРУСАЎ і М. ТКАЧОЎ вывучаюць знаходкі; звязка ключоў XVII стагоддзя з крэўскіх раскопак.

Фота Я. КАЗЮЛІ.

СПОРТ

ВОСЕМ залатых медалёў і агульнакамандную перамогу атрымалі саветскія самбісты на першынстве свету, якое прайшло ў Іспаніі.

У ліку мацнейшых мінчанін Віктар Бухвал.

Яго зямляк Магамед Рамазанаў у складзе зборнай СССР заваяваў Кубак свету.

НА ЧЭМПІЯНАЦЕ свету па валейболу сярод юніёраў чэмпіёнскі тытул заваявала зборная СССР. Гэтыя спартысцкія адбыліся ў Італіі.

Залатымі медалямі ўзнагароджаны і два выхаванцы беларускай школы валейбола: Юрый Салера і Аляксандр Барбачэна.

АДБОРАЧНЫ матч першынства свету па футболе правялі саветскія футбалісты. Іх сапернікамі былі спартсмены Даніі.

Наша каманда перамагла з лікам 1:0. У складзе зборнай СССР выступалі і мінчане Сяргей Гошман, Сяргей Алейнікаў і Георгій Кандрацэў.

Таварыскі матч з беларускім клубам «Сліва» мінскія дынамаўцы завяршылі з лікам 5:1 на сваю карысць.

УПЭЎНЕНА перамогай нашых спартсменаў завяршыўся лёгкаатлетчы першы матч СССР—ЗША—Японія ў Токіо.

Некалькі першых месцаў занялі беларускія спартсмены: Георгій Каляночэнка, Аляксандр Васільеў, Равіля Аглатдзінава.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-5, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97,
33-02-80; 33-03-15, 33-16-56,
33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдання ЦК КП Беларусі.
Зак. 1609

